

Vogelfotografie door Haagse schooljongens in de jaren 60

MARTIN LOK EN FRED VAN OLPHEN

De tegenwoordige vogelfotograaf heeft een veelheid aan apparatuur tot zijn beschikking waar we als schooljongens in de jaren zestig alleen maar jaloers op konden zijn. Grote teleden en gevoelige camera's met een hoog ISO en ingebouwde flitser hadden we niet tot onze beschikking. Ook hoeft tegenwoordig niet na elke opname de film naar een volgende door te draaien. Voor ons schooljongens was de vroeg overleden Nol Binsbergen het grote voorbeeld. Hij inspireerde ons door zijn prachtige boek 'Uit Neerlands vogelleven' (1941) dat wij uit de bibliotheek van de Haagse Vogelbescherming leenden.

De Stevenshofpolder bij Leiden was een van onze werkterreinen. De polder was rijk aan weidevogels en ook nu nog schaarse soorten als slobend en zomertaling waren daar toen 'algemeen'. De polders zijn nog steeds rijk aan weidevogels, maar in 2014 werd in de Stevenshofpolder en omliggende polders van de zomertaling geen enkel broedgeval meer vastgesteld. We hadden toestemming van de boer die aan het eind van de Nieuwe Weg woonde op zijn land vogels te fotograferen. Toen deze vertrok werd de leegstaande boerderij onze basis. Deze boerderij was niet op slot. In de stal broedden boerenzwaluwen en in de tuin had de putter zijn nest. Tegenwoordig is er Africhtingsstal Aubert gevestigd.

Omdat wij geen teleden maar alleen een gewone 50 mm lens hadden moesten we om vogels dicht bij de lens te krijgen wel wat zelfwerkzaamheid en handigheid aan de dag leggen. Allereerst moest de camera op afstand kunnen worden bediend. We hadden daarvoor een afstandsbediening in elkaar geknutseld. We monteerden een stuk binnenband van een fiets in een blikje. Met een blaasbalg konden we dan

op afstand de binnenband opblazen en die activeerde dan weer een draadontspanner. De afstand naar de camera was echter beperkt tot maar een paar meter. Een betere afstandsbediening werd elektrisch geactiveerd en daarvoor gebruikten we de richtingaanwijzer van een Volkswagen, een 6-volt accu en een 40 m elektriciteits snoer. Door het mechaniek van de uit slaande richtingaanwijzer konden we elektrisch een draadontspanner indrukken ... Om zo'n richtingaanwijzer te bemachtigen trokken we van garage naar garage met de vraag of ze een oude uitslaande Volkswagen richtingaanwijzer hadden. Er werd wel wat raar gekeken wanneer we vertelden dat we daarmee vogels wilden fotograferen. Met behulp van Aad Janse werd het systeem vervolgens in elkaar geknutseld.

Tijdens een vorstperiode in november 1962 waren er zes, in die tijd niet-algemene, buizerds in de Stevenshofpolder. Natuurlijk wilden we die graag fotograferen. Om ze te lokken bonden we wat slachtafval en een camera op een hek aan de vaart bij de Zuidwijksemolen. Daarbij strooiden we

ook nog rijkelijk 'bloedrood' rond. Het goedje werd in de slagerij gebruikt om vlees een mooie rode kleur te geven. We strooiden het op het hek en op het ijs van de bevroren vaart uit. De camera kon op een afstand vanuit de molen elektrisch worden bediend. De molen was in die tijd nog vrij toegankelijk en we konden er zelfs de haard aansteken om warm te blijven. Het was een lange zit, maar we hadden afleiding van schaatseren die bij het zien van al dat 'bloed' dachten dat er een vreselijk ongeluk was gebeurd. Van schrik gingen ze bijna onderuit. Uiteindelijk waren onze pogingen niet succesvol en kwam er die dag geen enkele buizerd op het slachtafval af.

Meer succes hadden we bij het nest van de torenvalk. In die tijd bestonden er nog geen bedenkingen over nestfotografie. Om de camera hoog in de boom te monteren lieten we op een houtschroef een balhoofdschroefdraad lassen. De camera werd bediend vanuit een schuilhut op de grond. Die maakten we door een oude lakenhoses groen te verven en vier elektriciteitsbuizen in de grond te duwen die we met ijzerdraad verbonden. De hut was niet meer dan 60 cm breed, 70 cm diep en 80 cm hoog. Behalve een camera moest ook nog een flits gemonteerd worden. In die tijd had een flits nog losse lampjes die eenmalig en wel alleen bij 1/25 sec gebruikt konden worden met daarbij het risico van bewegingsonscherpte door het ook nog aanwezige daglicht.

Op basis van het geluid van de valken werd dan op de gok vanuit de schuilhut de afstandsbediening geactiveerd. Daarna moest de boom weer beklommen worden om het filmpje één foto door te draaien en het flitslampje te vervangen. Vaak werd

een foto te vroeg of te laat afgedrukt of was de foto bewogen. Uiteindelijk leverde dat na een dag hard werken één en soms geen enkele foto op. Bijgaand twee foto's die uiteindelijk redelijk succesvol waren. Fred won zelfs met zijn foto een Artisprijs voor jeugdfotografie.

Prooiovergabe bij torenvalken, Stevenshoppolder, 13 juni 1962. Foto: Martin Lok.

Torenvalk, Stevenshoppolder, voorjaar 1962. Foto: Fred van Olphen.

De drie jongen zijn na geringd te zijn, succesvol uitgevlogen. Jammer genoeg werd binnen twee weken na het zelfstandig worden één van de jonge valken doodgeschoten in Noord-Frankrijk. Een tweede werd dood gemeld uit Noord-Duitsland. Blijkbaar waren de twee jongen ieder een tegengestelde richting opgevlogen. Van het derde jong hebben we nooit meer iets